

Teatru și fotbal

Ideea unei rubrici de critică a criticii dramatice este un vechi deziderat, mai cu seamă pentru o revistă de specialitate cum este „Teatrul“.

Prezența lunară în paginile revistei a unui ochi imparțial care să analizeze cu exigență și în chip sistematic situația cronicii dramatice la zi este aproape obligatorie într-un domeniu al artei în care se întâlnesc la un loc atâtea subiectivități, în drumul de la manuscrisul autorului pînă la spectacolul finit, și de aici la receptarea publică și la analiza critică. Din aceste motive, ne declarăm adepți frenetici ai rubricii Cronica cronicii teatrale, mai ales dacă ea este garantată de autoritatea profesională. Elucidarea teoretică a divergențelor de opinii, uneori inexplicabile, între colegii de breaslă, cu exemple din activitatea critică concretă, raporturile atât de bizare dintre critica literară și critica de literatură dramatică, de pe urma cărora dramaturgia românească contemporană are adesea de suferit, încercarea de sistematizare a unor eventuale stiluri și direcții în critica românească de teatru, cu părțile lor bune sau rele, și, de ce nu, încercări de comparatism în critica de teatru, cu precizarea unor diferențe specifice între practica exercițiului critic în România și în alte țări ale lumii, toate acestea, ca și multe altele, într-o expresie alertă și polemică, aplicată, repetăm, asupra exercițiului critic concret, fără ifose teoretice și erudite, pot transforma rubrica respec-

tivă într-un punct de interes deopotrivă public și de specialitate.

În locul acestor probleme fundamentale pe care ar trebui să se bazeze o asemenea rubrică, în numărul 1'1983, citim un foileton semiumoristic în care ironia este înlocuită cu procesul de intenție, fermitatea, cu atacul la persoană, demonstrația (argumentată prin lectură și vizionare), cu afirmația apodictică.

Luînd în discuție nu comedia lui Vasile Rebreanu (Frumoasa Fernanda..., jucată la Teatrul Național din Cluj-Napoca), ci comentariile critice asupra spectacolului, semnatarul rubricii, bagatelizînd efortul de analiză al cronicarilor respectivi (mulți dintre ei, scriitorii temeinici și oameni onești), își imaginează că exercițiul critic este un soi de meci amical de fotbal în care Valentin Tașcu preia ideile de la Ion Cocora, Mircea Ghițulescu, de la Valentin Tașcu, Zaharia Singeorzan „joacă” pe cont propriu, iar Mircea Vaida „preia pasa” (după expresia cronicarului) de la Zaharia Singeorzan ș.a.m.d.

Dincolo de sărăcia analogiei (care ne-a făcut să ne gîndim încă o dată că la teatru și fotbal se pricepe toată lumea), dincolo chiar de gustul mediocru al asocierii cu fotbalul, am simțit că în locul unei cronici a cronicii teatrale avem de-a face cu o „tărbacă” jurnalistică improvizată, care nu beneficiază nici măcar de onestitatea lecturii piesei în cauză. Singurul argument împotriva opiniilor (deloc apologetice, dealtfel) pe care le citează, trunchiat și fără să le comenteze, semnatarul rubricii, este acela că spectacolul nu a luat nici un premiu la Festivalul de comedie de la Galați. Ion Cocora își mărturisește o stare de derută în fața spectacolului. Semnatarul o confundă probabil cu o stare de euforie și îl transformă pe Ion

Cocora în fotbalist exaltat pe terenul cronicii dramatice. Zaharia Singeorzan vorbește, într-o formulă demnă de memorat, despre „carnavalul tragic al vidului sufletesc” al personajelor, formulă care traduce o realitate tipologică a piesei. Este, așadar, o caracterizare și nu un elogiu. Mircea Ghițulescu observă că piesa este bizară, o numește „comedie trăsnită” și încearcă să aproximeze o bază literară de analiză, situînd-o între Baranga și Mazilu. Semnatarul înțelege, însă, că nu piesa, ci autorul ei este situat între Baranga și Mazilu, fără să accepte modalitatea istoric-comparatistă în analiza critică ș.a.m.d.

Cum nu avem căderea să producem argumente în favoarea unor scriitori ca Ion Cocora, Zaharia Singeorzan, Valentin Tașcu sau Mircea Vaida, ne rezumăm să precizăm că, în ce ne privește, de-a lungul citorva ani de critică de teatru am încercat să interpretăm lucrările mai tuturor autorilor români — mai mari sau mai mici —, încît nu vedem de ce n-am fi încercat același lucru și cu o piesă de Vasile Rebreanu. Desigur, cu simțul umorului și al relativității, am fi acceptat această paradă de exigență, care nu este, de fapt, decît o polemică de amorul artei sau de amorul popularității, dacă semnatarul nu avea nefericita idee de a pune cronica sa sportivă sub un motto în care se vorbește despre moralitatea criticului.

Sub semnul acestui citat, o glumă mai bună sau mai rea se transformă dintr-un proces de intenție — grav și acesta —, într-o înșurire calomnioasă ce nu mai poate fi discutată în pagina publică, ci, eventual, arbitrată în cerc restrîns. Dar ne oprim aici. V vorba unui critic: să admitem că e vorba doar de o „supărătoare confuzionare“.

MIRCEA GHIȚULESCU